

Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleği ve Alan Seçiminde Etkili Olan Motivasyonel Etkenler

Pre-service Teachers' Motivational Factors Affecting Their Teaching Profession and Field Choices

Necla Ekinci, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, nekinci@mu.edu.tr

ÖZ. Araştırma, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini ve öğrenim gördükleri alanı tercih etmelerinde etkili olan içsel ve dışsal motivasyonel etkenlerin etkisini adayların görüşlerine göre belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu betimsel çalışmanın örneklemini Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi 449 birinci sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri Mayr (1998) tarafından geliştirilen ve Atav ve Altınoğlu (2013) tarafından Türkçeye uyarlaması yapılan *Meslek ve Alan Seçiminde Motivasyon Ölçeği*'nin örnekleme 2015-2016 Güz yarısında uygulanması ile elde edilmiştir. Araştırma verilerinin çözümlenmesinde betimsel istatistikler, t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Tukey HSD kullanılmıştır. Araştırmanın bulguları öğretmen adaylarının meslek ve alan seçiminde içsel motivasyon etkenlerinin yüksek düzeyde etkili olduğunu göstermiştir. Ayrıca, öğretmen adaylarının meslek ve alan seçiminde dışsal motivasyon etkenlerinin orta düzeyde etkili olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar öğretmen eğitiminde içsel ve dış motivasyon etkenlerinin birlikte dikkate alınması gerektiğini işaret etmektedir.

Anahtar Sözcükler: Motivasyon Etkenleri, Öğretmenlik Meslek Seçimi, Öğretmenlik Alan Seçimi, Aday Öğretmen

ABSTRACT. The purpose of this study is to identify the impacts of internal and external motivational factors influencing pre-service teachers' teaching profession and field choices based on their views. The sample of this descriptive study comprised of 449 freshmen studying at teacher education programs of Education Faculty, Muğla Sıtkı Koçman University. The data of the study were collected through the administration of Mayr's (1998) "The Motivation Scale on Teaching Profession and Field Choice" adapted into Turkish by Atav and Altınoğlu (2013) to the sample in the fall of 2015–2016. In the data analysis, descriptive statistics, t-test, ANOVA and Tukey HSD test were employed. The findings of the study revealed that internal motivation factors were effective at high level on pre-service teachers' teaching profession and field choices. External motivation factors were also found to be effective at a moderate level on pre-service teachers' teaching profession and field choices. The results of the study imply that both motivation factors need to be taken into account in teacher education and related issues.

Keywords: Motivation Factors, Teaching as a Profession Choice and a Field Choice, Pre-Service Teachers

SUMMARY

Purpose and Significance: The purpose of this study is to identify the impacts of internal and external motivation factors influenced pre-service teachers' teaching profession and field choices based on their views. Motivation factors effecting pre-service teachers' teaching profession and field choices have a powerful impact on their attitudes towards teaching and teaching behaviors, and practices in the future. Therefore, determining these factors and their impacts on pre-service teachers' teaching profession and field choices can contribute to develop better policies and practices regarding selection of pre-service teachers and their pre-service education.

Methodology: The sample of this descriptive study comprised of 449 freshmen studying at the teacher education programs of Education Faculty, Muğla Sıtkı Koçman University. The data of the study were collected through the administration of Turkish version of Mayr's (1998) "The Motivation Scale on Teaching Profession and Field Choice" to the sample in the fall of 2015–2016. The scale consists of four factors namely "internal profession choice factors", "internal field choice factors", "external profession choice factors" and "external field choice factors" and 21 items. The higher the mean scores are the more the motivation factors are effective on pre-service teachers' profession or field choices. In data analysis, descriptive statistics, t-test, ANOVA and Tukey HSD test were conducted.

Results: Internal motivation factors were found to be effective at a high level on the pre-service teachers' teaching profession and field choices. External motivation factors were found to be effective at a moderate level on the pre-service teachers' teaching profession and field choices. The views of pre-service teachers regarding the impact of internal motivation factors on teaching profession and field choices vary

significantly by gender in favor of female teachers. The views of pre-service teachers regarding the impact of external motivation factors on teaching profession and field choices do not vary significantly by gender.

Discussion and Conclusion: Internal factors were found to be more effective on both profession and field choices of the pre-service teachers. In the literature there is a great deal of studies supporting this finding. In most similar studies in literature indicate that internal motivation factors on teaching profession and field choices relate to a range of positive benefits such as higher occupational commitment, positive attitudes towards the profession, better performance, and lower anxiety. Therefore this finding can be valued as a signal of better teacher education opportunities and more qualified teachers for the future regarding the teacher pre-services participated in this study. However, it should also be noted that external factors were found to be moderately effective on both profession and field choices of the pre-service teachers. This result requires that the impacts of internal and external factors on both profession and field choices of pre-service teachers should be taken into account together in teacher education policies and their implementations.

The significantly varying views of pre-service teachers by gender in favor of the females regarding the impact of internal motivation factors on teaching profession and field choice and excessive number of females in teacher education programs can be seen as the continuation of traditional orientation of woman towards teaching profession. Therefore, gender needs to be taken as an important factor into consideration in teacher education and education policies.

GİRİŞ

Meslek, kişinin kimliğinin en önemli kaynağı olup, onun çevresinde saygı görmesine, başkaları ile ilişki kurmasına, toplumda bir yer edinmesine ve işe yaradığı duygusunu yaşamasına olanak veren bir etkinlik alanıdır (Kuzgun, 2000). Her insanın, içinde doğup büyüdüğü toplumda hayatını sürdürebilmesi ve kendini gerçekleştirebilmesi için bir meslek sahibi olması gerekir (Yüksel-Şahin ve Hotaman, 2009). Bu nedenle, bireyin yaşamını biçimlendiren en önemli olgulardan birisi, tercih ettiği meslektir. Bireyin kendine uygun bir meslek seçmesi, ona karşı tutumlarının olumlu olması kendini mutlu edeceği gibi, başkalarının mutluluğuna da katkı getirici olabilir (Bozdoğan, Aydın ve Yıldırım, 2007).

Bireylerin meslek seçimi gelir, statü, çevre, yetenek, olanaklar, kişilik gibi birçok değişkenin etkisi altındadır. Bireyin özellikle kişiliği ile uyumlu meslek tercihinde bulunması işini severek yapmasında önemli bir etkiye sahiptir. Kişilik ile mesleki yönelim arasındaki ilişki tüm meslekler için geçerli olsa da, özellikle çalışma konusu ve uygulama koşulları açısından “kendini adamayı” gerektiren meslek türlerinde daha da önemli olduğu söylenebilir (Püsküllüoğlu, 1986; akt. Hotaman, 2011). Öğretmenlik bu kapsamda düşünülebilecek mesleklerden birisidir. Öğretmenliğin bir yandan sevgi ve gönül işi olması (Kızıldaş, Harmatov ve Sarıçam, 2012) diğer yandan da ülkelerin geleceği ve toplumların gelişiminde kritik bir role sahip olması (Bishay, 1996; Ekici, 2015) nedenleriyle bireylerin öğretmenlik mesleğini tercih nedenleri önem kazanmaktadır. Çünkü meslek seçimindeki faktörler bireyin o meslekteki verimi ve doyumunu hakkında kestirimde bulunmayı olanaklı kılar (Üstün, Erkan ve Akman, 2004). Bu nedenle bireylerin kendilerine uygun meslek seçmeleri önemlidir. Özellikle bireylerin kendi benlik algıları ile uyumlu meslek seçimi yapabilmeleri daha da önemlidir. Bu uyumu sağlayan bir seçim hem hizmet öncesi öğretmen eğitimini hem de meslekteki memnuniyeti olumlu yönde etkiler (Bozdoğan, Aydın ve Yıldırım, 2007). Bu bağlamda öğretmen adaylarının seçiminde öğretmenlik mesleğini seven ve isteyen adayların seçilebilmesi nitelikli öğretmen yetiştirmenin ilk adımı olarak görülebilir. Ancak diğer meslekler de olduğu gibi öğretmenlik mesleği seçiminde bireyler yalnızca kendi istek ve yeteneklerini dikkate alarak meslek seçiminde bulunmazlar ve bu durum doğal olarak öğretmenliğe yönelik tutumu farklı şekillerde etkiler.

Alanyazında öğretmenlik mesleğine yönelik tutumların öğretmenlik mesleği seçiminin arkasındaki motivasyon kaynaklarına göre farklılaştığını gösteren çalışmalar mevcuttur. Fiziksel ve psikolojik etkinlikleri başlatma, yönetme ve sürdürmeyi kapsayan her türlü süreci tanımlamak için kullanılan motivasyon (Gerrig ve Zimbardo, 2012) kaynakları içsel ve dışsal olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Yazıcı, 2009). Bireyin bir doyuma ulaşmaya yönelik başarıma isteği içsel güdülenme, bireyin belirlenen bir sonuca ya da hedefe varma isteğinin dışsal etkilerle ya da pekiştiricilerle sağlanması dışsal güdülenme değildir (Ercan, 2003). Dışsal güdü, dışarıdan gelen ödül,

ceza gibi etkilerle ortaya çıkarken; içsel güdü, kişinin ilgi, merak, ihtiyaç gibi kendinden gelen etkilerle ortaya çıkar (Akbaba, 2006). İçsel nedenlerle meslek tercihi yapanların tutumlarının dışsal etkenlerle tercih yapanlara göre daha olumlu olduğu, içsel etkenlerle meslek tercihi yapanların öğrenmeye daha açık, öğrenmeye ilişkin beklentilerinin daha yüksek, kaygılarının daha düşük olduğu belirlenirken, tersine dışsal etkenlerle meslek tercihi yapanların mesleğe yönelik tutumlarının daha olumsuz olduğu belirlenmiştir (Aktürk, 2012; Bozdoğan, Aydın ve Yıldırım, 2007; Buldur ve Bursal, 2015; Ekici, 2015; Gürbüz ve Kışoğlu, 2007; Özder, Konedralı ve Zeki, 2010; Sağlam, 2008). Bu sonuçlardan hareketle, öğretmenlik mesleğinin seçimine ilişkin motivasyonun kaynağı ve düzeyi nitelikli bir mesleki gelişim ve uygulama için önemli olduğu söylenebilir. Motivasyon, bireyin etkili, istekli biçimde çalışmasını ve potansiyelini daha çok işe koymasını sağlar (Sinclair, 2008). Bireyler üst düzey öğrenme becerilerine sahip olsalar bile, motivasyonları düşük olduğu sürece amaçlarını gerçekleştirmeye yönelik yeterince çaba göstermeleri mümkün olmayacaktır (Uyulgan ve Akkuzu, 2014).

İçsel ve dışsal motivasyon arasındaki temel farklılık, davranış nedenselliğinin odağıyla ilişkilidir. İçsel motivasyonda kontrol bireyin kendinde dışsal motivasyonda ise çevrededir. Öğretmenlik mesleğinde her iki motivasyon kaynağı da önemlidir. Bireysel gelişim ve durumsal koşullara bağlı olarak, bunların etkisi artar ya da azalır. İstendik olan öğretmenlerin içsel olarak motive olmalarıdır. Araştırmalar içsel motivasyonu yüksek olanların, diğerlerine oranla daha başarılı olduklarını ortaya çıkarmıştır (Eggen ve Kauchak 1997; akt. Yazıcı, 2009a). İçsel motivasyon akademik başarı, yaratıcılık, esneklik, doğallık, yapılan işin niteliği, kararlı olma ve çalışma becerileri gibi istendik sonuçlarla ilişkilendirilmektedir (Deci ve Ryan, 1985).

Öğretmenlik mesleği ve öğretmen adaylarının hangi etmenlerin etkisiyle mesleğe yöneldiklerine ilişkin alanyazına bakıldığında mesleği tercih nedenleriyle ilgili bir fikir birliği olmadığı ve gerekçelerin çok boyutlu olduğu görülmektedir (Çermik, Doğan ve Şahin, 2010; Korkut-Owen vd., 2012; Sinclair, 2008). Öğretmenlik mesleğinin toplumdaki imajı ve mesleğin seçimine ilişkin nedenler, sıra ve önem derecesi bakımından ülkeden ülkeye farklılık göstermekle birlikte, aynı sosyo-ekonomik ve psikolojik faktörlerin etkisi altındadır (Atav ve Altınoğlu, 2013). Türkiye'de konu ile ilgili yapılan çalışmalara (Bozdoğan, Aydın ve Yıldırım, 2007; Buldur ve Buysal, 2015; Bursal ve Buldur, 2013; Çetin, 2012; Gürbüz ve Kışoğlu, 2007; Gürbüz ve Sülün, 2004; Gürbüztürk ve Genç 2004; Hacıömeroğlu ve Şahin-Taşkın, 2010; Karadağ, 2012; Kılcan, Keçe, Çepni ve Kılınç, 2014; Kocabaş, 2000; Korkut-Owen ve diğ., 2012; Şara ve Kocabaş, 2012; Taş, 2012; Tataroğlu, Özgen ve Alkan, 2011; Övet, 2006; Özbek, 2007; Özsoy vd., 2010; Saban, 2003; Yılmaz ve Doğan, 2015) bakıldığında eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleği tercih nedenlerinde çoğunlukla içsel etkenlerin, daha sonra da dışsal etkenlerin etkisinin olduğu görülmektedir. Dışsal motivasyon kaynaklarının daha öncelikli tercih edildiğini gösteren çalışmalar (Boz ve Boz, 2008; Çermik, Doğan ve Şahin, 2010; Doğan, 2003; Ubuz ve Sarı, 2009) da mevcuttur. Yurtdışında yapılan çalışmalarda içsel faktörlerin (Chuan, 2013; Manuel ve Hughes, 2006) ve dışsal faktörlerin (Bastick, 2000; Papanastasiou ve Papanastasiou, 1998) öncelik taşıdığını gösteren çalışmalar bulunmaktadır.

Meslek tercihinin etkileyen önemli etmenlerden birisi de cinsiyet olarak görülmektedir. Bu kapsamda yapılan bazı çalışmalarda (Acat ve Yenilmez, 2004; Çermik, Doğan ve Şahin, 2010; Dağ, 2010; Korkut-Owen vd., 2012; Manuel ve Hughes, 2006; Övet, 2006; Özbek, 2007; Özsoy vd., 2010) kadın öğretmen adaylarının erkeklere göre daha idealist oldukları ve daha bilinçli tercihte buldukları belirlenmiştir. Bununla birlikte, cinsiyetin öğretmenlik mesleği tercihinde bir etken olmadığını gösteren çalışmalar da (Chuan 2013; Buldur ve Bursal, 2015; Bursal ve Buldur 2013; Hacıömeroğlu ve Şahin-Taşkın, 2010; Kılcan, Keçe, Çepni ve Kılınç, 2014; Sharif vd., 2014) bulunmaktadır. Öğretmen adaylarının meslek seçiminde etkili olan motivasyonlarının onların eğitim sürecine istekle katılımları ve nasıl bir öğretmen olacakları üzerinde güçlü bir etkiye sahiptir (Sinclair vd., 2006). Öğretmenlik meslek ve alan seçimini etkileyen nedenlerin belirlenmesi aday öğretmenlerin seçimi ve hizmet öncesinde eğitimi ile ilgili daha iyi politikaların geliştirilmesi ve uygulamasına katkı sağlayabilir. Bu çalışmada farklı programlardaki öğretmen adayları bir arada ele alınarak meslek ve öğrenim gördükleri alan seçimlerinde etkili olan içsel ve dışsal nedenlerin etki düzeyi öğretmen adaylarının görüşlerine dayalı olarak belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmanın hem öğretmenlik meslek seçimini hem de alan seçimini bir arada ele

alması, sayı ve tür olarak farklı öğretmenlik programları arasında karşılaştırma yapması konuyu daha bütüncül görme olanağı sağlamaktadır. Bu çerçevede aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Öğretmen adaylarının meslek ve alan seçiminde etkili olan içsel ve dışsal nedenlerin etki düzeyine ilişkin görüşleri nelerdir?

2. Öğretmen adaylarının meslek ve alan seçiminde etkili olan içsel ve dışsal nedenlerin etki düzeyine ilişkin görüşleri cinsiyete ve öğretmenlik programına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırma öğretmen adaylarının öğretmenlik meslek seçim nedenlerini belirleyerek var olan durumun olduğu şekliyle betimlenmesi amaçlandığından tarama modelinde betimsel bir çalışma olarak tasarlanmıştır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2002).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2015-2016 güz yarıyılında Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğretmenlik programlarında [Sınıf Öğretmenliği (SÖ), Okul Öncesi Öğretmenliği, (OÖÖ), Matematik Öğretmenliği (MÖ), Fen Bilgisi Öğretmenliği (FBÖ), Sosyal Bilgiler Öğretmenliği (SBÖ)], Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü (GSB-Resim Öğretmenliği, Müzik Öğretmenliği) Türkçe Öğretmenliği (TRÖ) ve Yabancı Diller Eğitimi (YDB-Almanca Öğretmenliği, İngilizce Öğretmenliği)], öğrenim gören 541 birinci sınıf öğrencisi oluşturmaktadır.

Uygulama sonucunda 449 değerlendirilebilir ölçek elde edilmiştir. Evrendeki öğretmen adayı sayısı bilindiği için örneklemin belirlenmesinden $t=2.p.q/d2$ formülünden yararlanılmıştır. Evreni temsil edebilecek sayı %95 güven düzeyi için 225 olduğundan yüksek düzeyde bir temsiliyet durumunun olduğu söylenebilir. Araştırmaya katılan öğrencilerin % 66'sı (298) kadın, % 34'ü (151) erkektir.

Verilerin Elde Edilmesi

Araştırmanın verileri Mayr (1998) tarafından geliştirilen ve Atav ve Altınoğlu (2013) tarafından Türkçeye uyarlanan *Meslek ve Alan Seçiminde Motivasyon Ölçeği* kullanılarak elde edilmiştir. Ölçeğin uyarlanmasında açıklayıcı faktör analizi (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA) kullanılmıştır.

AFA sonuçlarına göre ölçek *içsel meslek seçim nedenleri* ve *dışsal meslek seçim nedenleri* (öğretmenlik mesleği tercih nedenleri), *içsel alan seçim nedenleri* ve *dışsal alan seçim nedenleri* (öğretmenlik programı tercih nedenleri) olmak üzere dört boyut ve toplam 21 maddeden oluşmaktadır. Aşağıda alt boyutlar, madde sayısı ve boyutlara ilişkin madde örnekleri verilmiştir.

Boyutlar	Madde Örnekleri
İçsel Alan Seçim Nedenleri (3 madde)	Seçtiğim öğrenim dalındaki yeteneklerim
Dışsal Alan Seçim Nedenleri(6 madde)	Arkadaşlarımdan ya da okul arkadaşlarımdan etkisi
İçsel Meslek Seçim Nedenleri(8 madde)	Çocuklarla, gençlerle birlikte olmaktan mutlu olma
Dışsal Meslek Seçim Nedenleri(4 madde)	Serbest çalışma imkânı

Bu dört boyutun açıkladığı toplam varyans % 61,78'dir. Ölçek maddelerin faktör yükleri. 40 ile .84 arasında, madde-toplam korelasyonları .35 ile .73 arasında değişmektedir. DFA ile elde edilen uyum iyiliği indeksi değerleri şöyledir: $\chi^2/sd= 2,494$, GFI=0,90, AGFI= 0,87, NNFI= 0,95, CFI= 0,96, RMSR= 0,091, SRMSR= 0,061 ve RMSEA= 0,064 (Atav ve Altınoğlu, 2013).

Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları içsel meslek seçim nedenleri için .85 ve dışsal meslek seçim nedenleri için 0.73; içsel alan seçim nedenleri için 0.74; dışsal alan seçim nedenleri için 0.74; olarak hesaplanmıştır (Atav ve Altınoğlu, 2013). Ölçeğin bu araştırmadaki Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları içsel meslek seçim nedenleri için .86; dışsal meslek seçim nedenleri için

0.72; içsel alan seçim nedenleri için .71; dışsal alan seçim nedenleri için 0.70 olarak hesaplanmıştır. Ölçekte yer alan maddeler, 1-“Hiç etkili değil” ile 5-“Tamamen etkili” aralığında puanlanmaktadır. Ölçekten alınan puanın yükselmesi etki düzeyinin yüksekliğine işaret etmektedir.

Verilerin Çözümlemesi

Araştırma verilerinin analizinde betimsel istatistikler, ikili karşılaştırmalarda t-testi, üç ve daha fazla boyutu olan karşılaştırmalarda tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Anlamlı çıkan F değerleri için farkın kaynağını belirlemek üzere çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey HSD testi kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi olarak 0,05 alınmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde öğretmen adayların görüşlerine göre meslek ve alan seçiminde etkili olan içsel ve dışsal nedenlerin toplam ortalama puanlarına ve bu nedenlerin öğretmenlik programı ve cinsiyete göre karşılaştırılmasına ilişkin sonuçlara yer verilmiştir. Öğretmen adaylarının meslek ve alan seçiminde etkili olan içsel ve dışsal nedenlerin etki düzeyine ilişkin sonuçlar Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmen adaylarının meslek ve alan seçim nedenleri (n=449)

Alt Boyutlar	Kadın (n=298)		Erkek (n=151)		GENEL (n=449)		
	AO	S	AO	S	AO	S	
İçsel meslek seçim nedenleri	1. Çocuklarla ilgilenilirken edinilen olumlu deneyimler	3,52	1,16	3,14	1,24	3,39	1,20
	2. Okul çağıma ait güzel anılar	3,43	1,21	3,16	1,28	3,34	1,24
	3. Bazı şeyleri kendi öğretmenlerimden daha iyi yapma isteği	3,65	1,19	3,60	1,24	3,63	1,20
	4. Öğretmenlik mesleğinin toplum için önemi	3,92	1,05	3,66	1,15	3,83	1,09
	5. Öğretmenlik mesleğinin çok yönlülüğü	3,90	1,09	3,68	1,09	3,83	1,09
	6. Çocuklarla, gençlerle birlikte olmaktan mutlu olma	3,89	1,13	3,54	1,24	3,77	1,18
	7. Eğitime ilgi	3,78	1,07	3,58	1,15	3,72	1,10
	8. Pedagojik yeteneklerim	3,46	1,06	3,23	1,11	3,38	1,08
Toplam	3,69	,78	3,45	,86	3,62	,81	
Dışsal meslek seçim nedenleri	1. İş güvencesinin olması	3,52	1,17	3,45	1,19	3,49	1,18
	2. Oturulan yere yakın çalışabilme imkânı	3,10	1,26	2,86	1,27	3,02	1,27
	3. Uygun çalışma saatleri	4,00	1,00	3,80	1,08	3,93	1,03
	4. Serbest çalışma imkânı	3,38	1,24	3,25	1,27	3,34	1,25
Toplam	3,50	,87	3,34	,86	3,45	,87	
İçsel alan seçim nedenleri	1. Öğrenim konularına olan ilgi	3,61	,86	3,41	1,01	3,54	,92
	2. Seçtiğim öğrenim dalındaki yeteneklerim	3,77	,89	3,54	,99	3,70	,93
	3. Gelecekte öğretmen olarak çalışılmasa bile, alanda öğretilen konuların yararlılığı	3,53	1,06	3,47	1,17	3,51	1,10
Toplam	3,64	,70	3,47	,86	3,59	,76	
Dışsal alan seçim nedenleri	1. Diğer öğrenim alanlarına ya da mesleklerle yeterli ilginin olmayışı	2,83	1,08	2,88	1,06	2,85	1,07
	2. Göreceli uzun öğrenim süresi	2,92	1,02	2,85	,99	2,89	1,01
	3. Öğrenimin pek de zor olmayacağı düşüncesi	3,08	1,08	3,26	1,09	3,14	1,08
	4. Öğrenim gördüğüm yerin yaşadığım yere yakınlığı	2,72	1,46	2,44	1,48	2,63	1,47
	5. Ailemin veya benim için önemli olan yetişkinlerin isteği ya da tavsiyesi	2,95	1,20	2,80	1,14	2,90	1,18
	6. Arkadaşlarımın ya da okul arkadaşlarımdan etkisi	2,46	1,21	2,54	1,22	2,49	1,21
Toplam	2,83	,607	2,80	,705	2,82	,64	

Tablo 1'e göre öğretmen adaylarının meslek seçiminde içsel meslek seçim nedenleri ve içsel alan seçim nedenlerinin yüksek düzeyde (sırasıyla AO=3,62, S=81 ve AO=3,59, S=76) etkili olduğu, dışsal meslek seçim nedenlerinin orta düzeyin biraz üzerinde (AO=3,45, S=87) ve dışsal alan seçim nedenlerinin orta düzeyde (AO=2,82, S=64) etkili olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Öğretmen adaylarının meslek ve alan seçim nedenlerinin cinsiyete göre karşılaştırılması

Boyutlar	Cinsiyet	n	AO	S	t	p
İçsel meslek seçim nedenleri	K	298	3,70	,78	2,923*	,004
	E	151	3,45	,86		
Dışsal meslek seçim nedenleri	K	298	3,50	,87	1,855	,063
	E	151	3,34	,86		
İçsel alan seçim nedenleri	K	298	3,64	,70	2,065*	,040
	E	151	3,47	,86		
Dışsal alan seçim nedenleri	K	298	2,83	,60	,475	,635
	E	151	2,80	,70		

*p<,05

Tablo 2 incelendiğinde öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri alanı tercih etmeleri ile ilgili içsel meslek seçim nedenlerinin ve içsel alan seçim nedenlerinin etkisine ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği (sırasıyla $t_{(447)} = 2,923$, $p < ,05$; $t_{(447)} = 2,065$ $p < ,05$) ve farkın kadın katılımcılar lehine yüksek olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının dışsal meslek seçim nedenlerinin ve dışsal alan seçim nedenlerinin etkisine ilişkin görüşlerinin cinsiyet açısından anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmektedir (Sırasıyla $t_{(447)} = ,1855$, $p > ,05$; $t_{(447)} = ,475$, $p > ,05$).

Tablo 3. Öğretmen adaylarının içsel meslek seçim nedenlerinin öğretmenlik programına göre karşılaştırılması

Program	n	AO	S	sd	F	p
SBÖ	43	3,77	,68	8	,823*	,582
TRÖ	45	3,70	,73			
GSB	39	3,70	,79			
FBÖ	45	3,68	,83			
SÖ	76	3,64	,79			
İMÖ	36	3,63	,75			
OÖÖ	51	3,54	,92			
YDB	71	3,54	,89			
PDR	43	3,40	,88			

*p>,05

Tablo 3'e göre farklı öğretmenlik programındaki öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinin seçimine ilişkin içsel seçim nedenlerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmektedir [$F_{(8-440)} = ,823$; $p > ,05$]

Tablo 4. Öğretmen adaylarının dışsal meslek seçim nedenlerinin öğretmenlik programına göre karşılaştırılması

Program	n	AO	S	sd	F	p	AO Farkı
PDR	43	3,87	,72	8	3,944*	,000	FBÖ-GSB
İMÖ	36	3,75	,63				OÖÖ-YDB
OÖÖ	51	3,49	,78				OÖÖ-GSB
SÖ	76	3,48	,80				
TRÖ	45	3,46	,78				
YDB	71	3,42	,94				
GSB	39	3,42	,81				
FBÖ	45	3,20	1,07				
SBÖ	43	3,00	,94				

*p<,05

Tablo 4'te öğrencilerin dışsal meslek seçim nedenlerinin etkisine ilişkin görüşlerinin öğretmenlik programına göre anlamlı farklılık gösterdiği [$F_{(8-440)} = 3,944$; $p < ,05$] ve farkın FBÖ ve GSB OOÖ ve YDB ile OOÖ ve GSB olduğu öğrencileri arasında olduğu izlenmektedir.

Tablo 5. Öğretmen adaylarının içsel alan seçim nedenlerinin öğretmenlik programına göre karşılaştırılması

Program	n	AO	S	sd	F	p	AO Farkı
GSB	39	3,91	,58	8	3,963*	,000	SBÖ-İMÖ-
SBÖ	43	3,84	,69				SBÖ-PDR
YDB	71	3,81	,62				FBÖ-PDR
PDR	43	3,60	,88				
TRÖ	45	3,50	,76				
SÖ	76	3,46	,69				
İMÖ	36	3,39	,70				
FBÖ	45	3,37	,75				
OOÖ	51	3,37	,97				

* $p < ,05$

Tablo 5'e bakıldığında öğrencilerin içsel alan seçim nedenlerinin etkisine ilişkin görüşlerinin öğretmenlik programına göre anlamlı farklılık gösterdiği [$F_{(8-440)} = 3,963$; $p < ,05$] ve farkın SBÖ ile İMÖ, SBÖ ve PDR ve FBÖ ile PDR programları arasında olduğu izlenmektedir.

Tablo 6. Öğretmen adaylarının dışsal alan seçim nedenlerinin öğretmenlik programına göre karşılaştırılması

Program	n	AO	S	sd	F	p
SBÖ	43	3,04	,66	8	1,407*	,191
GSB	39	2,91	,79			
SÖ	76	2,89	,64			
TRÖ	45	2,83	,59			
FBÖ	45	2,80	,73			
YDB	71	2,76	,57			
PDR	43	2,74	,64			
OOÖ	51	2,70	,62			
İMÖ	36	2,69	,45			

* $p > ,05$

Tablo 6'da öğretmen adaylarının dışsal alan seçim nedenlerinin etkisine ilişkin görüşlerinin öğretmenlik programına göre anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir [$F_{(8-440)} = 1,407$; $p > ,05$]. Her bir öğretmenlik alanında öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının ilgili programı seçmelerinde benzer dışsal alan seçim nedenlerinin etkisinin benzer düzeyde olduğu görülmektedir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Öğretmen adaylarının hem öğretmenliği bir meslek olarak seçmelerinde hem de öğrenim gördükleri alan tercihlerinde daha çok içsel daha sonra dışsal motivasyon kaynaklarının etkisinde kaldıkları görülmektedir. Öğretmenlik mesleğini içsel nedenlerle tercih etmede *öğretmenlik mesleğinin çok yönlülüğü, öğretmenlik mesleğinin toplum için önemi, çocuklarla, gençlerle birlikte olmaktan mutlu olma* gibi nedenler ilk sırada yer alırken, dışsal nedenler arasında *uygun çalışma saatleri, iş güvencesinin olması, serbest çalışma imkânı* gibi nedenler öncelikle sıralanmaktadır. Katılımcıların öğrenim gördükleri alanı içsel nedenlerle tercih etmede *seçtiğim öğrenim dalındaki yeteneklerim, öğrenim konularına olan ilgi* ilk sırada yer alırken, dışsal nedenler arasında *öğrenimin pek de zor olmayacağı düşüncesi, ailemin veya benim için önemli olan yetişkinlerin isteği ya da tavsiyesi ile göreceli uzun öğrenim süresi* gibi nedenlerin önemli bir yerinin olduğu söylenebilir. Araştırma sonuçları Türkiye'de yapılan diğer araştırma sonuçları (Bozdoğan, Aydın ve Yıldırım, 2007; Buldur ve Buysal, 2015; Bursal ve Buldur, 2013; Çetin, 2012; Gürbüz ve Kışoğlu, 2007; Gürbüztürk ve Genç, 2004; Karadağ, 2012; Kılcan, Keçe, Çepni ve Kılınç, 2014; Kocabaş, 2000; Korkut-Owen vd., 2012; Saban, 2003; Şara ve Kocabaş, 2012; Tataroğlu, Özgen ve Alkan,

2011; Özbek, 2007; Özsoy vd., 2010; Yılmaz ve Doğan, 2015) ile büyük ölçüde tutarlılık göstermektedir. Bu çalışmalarda eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleği yönelimlerinin öncelikle içsel etkenler daha sonra da dışsal etkenlerden (iş güvencesi, sınav sistemi vb.) etkilendiği görülmektedir.

Genel durum bu şekilde olmakla birlikte öğretmenlik yöneliminde dışsal nedenlerin daha fazla belirleyici olduğunu gösteren çalışmalar da (Boz ve Boz, 2008; Çermik, Doğan ve Şahin, 2010; Ubuz ve Sarı, 2009) bulunmaktadır. Ayrıca bu çalışmada meslek ve alan seçimine ilişkin dışsal nedenlerin orta düzeyin üzerinde bir etkiye sahip olduğunun da dikkate alınması gerekir. Bir başka anlatımla öğretmenlik meslek ve alan seçiminde dışsal nedenlerin de önemli düzeyde etkisinin olduğu söylenebilir.

Yurt dışında yapılan bazı çalışmaların da Türkiye'deki araştırma sonuçları ile benzerlik gösterdiği görülmektedir. OECD (2005) raporuna göre Fransa, Avusturalya Belçika, Kanada, Hollanda, Slovak Cumhuriyeti ve İngiltere'de öğretmenlik mesleğinin seçiminde çocuk ve ergenlerle çalışma isteği, sosyal katkı sağlamak, entelektüel gelişim gibi içsel motivasyon faktörleri daha yüksek düzeyde etkili iken, Brunei, Zimbave, Cameron Jamaika gibi farklı kültürel yapıdaki ülkelerde maaş, iş güvenliği, kariyer durumu gibi dışsal motivasyon faktörlerinin daha etkili olduğu görülmektedir. Papanastasiou ve Papanastasiou (1998) tarafından yapılan bir çalışmada *mezuniyet sonrası çabuk atanma* en güçlü dışsal motivasyon kaynaklı tercih sebebi olarak gösterilmiştir. Chuan'ın (2013) Malezya'da yaptığı araştırmada ise öğretmen adaylarının meslek tercihlerinde içsel motivasyon faktörlerinin dışsal motivasyon faktörlerine göre daha çok etkili olduğu görülmüştür. Manuel ve Hughes'ın (2006) Avustralya'da yaptığı çalışmalarında öğretmenlik mesleği tercihinde ilk sıralarda içsel faktörler gelmektedir. Öğretmenlik mesleği ve alan seçiminde içsel motivasyon kaynaklarının öncelik taşıması istenilen bir durumdur. Bu bağlamda bu araştırmanın kapsamındaki programlara devam eden öğrencilerin tercihlerinin içsel nedenlerin öncelikli olmasının hem öğretmen eğitimi hem de öğretmenlik süreci bakımından olumlu katkılarının olabileceği düşünülmektedir. Chuan'ın (2013), öğretmenlik mesleğini yalnızca dışsal nedenlerle tercih edenlerin, öğretmenliğe başladıklarında zamanla hayal kırıklığı yaşayabileceğini, çünkü öğretmenliğin fiziksel ve duygusal anlamda çaba gerektiren bir uğraş olduğunu vurgulamaktadır. İçsel kaynaklı faktörlerle motive olmuş öğretmenlerin adanmışlıklarının daha yüksek (Martinez-Pons, 1990), tutumlarının daha olumlu, başarılı olma olasılığının daha güçlü, öğrenmeye daha açık, öğrenmeye ilişkin beklentilerinin daha yüksek, kaygılarının daha düşük olduğu belirlenmiştir (Aktürk, 2012; Bozdoğan, Aydın ve Yıldırım, 2007; Buldur ve Buysal, 2015; Ekici, 2015; Gürbüz ve Kışoğlu, 2007; Özder, Konedralı ve Zeki 2010; Sağlam, 2008). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği ve öğrenim gördükleri alana yönelik motivasyonları onların üniversite eğitimlerini, sonraki meslek yaşamlarının kalitesini ve öğrenci başarısını etkileme gücüne sahip olduğu ileri sürülmektedir (Atav ve Altunoğlu, 2013). Göreve yeni başlayan öğretmenlerle yapılan bir çalışmada mesleği seçme nedenlerini öncelikli olarak başkalarının hayatında fark yaratmak, çocuk ve gençlerle çalışmayı sevmek ve ilgi duyduğu konuları öğretme fırsatı bulmak olarak sıralamaktadırlar ve aynı zamanda bu üç içsel motivasyon kaynağının onların mevcut mesleki uygulamalarını etkilediği (Hellsten ve Prytula, 2011) ve öğretmenlik mesleğini sürdürme konusunda güçlü etkilerinin olduğu belirlenmiştir (Richardson ve Watt, 2006; Sinclair, 2008; Sinclair vd., 2006; Yong, 1995). Chuan (2013) içsel faktörlerin öğretmenliği meslek olarak seçmede etkili olmasına karşın, uzun vadede içsel faktörlerin tek başına yeterli olamayacağını dışsal faktörlerin de karşılanması gerektiğini, aksi takdirde hayal kırıklığı yaşanabileceğini, motivasyonunu düşüreceğini ve sonuçta öğretmenlerin niteliğinin bundan etkilenebileceğini belirtmektedir.

Araştırmada katılımcıların öğretmenlik mesleği ve öğrenim gördükleri alana ilişkin tercihlerinde dışsal faktörlerin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği, hem kadın hem de erkek katılımcıların benzer dışsal yönelimlerle mesleği ve öğrenim gördükleri alanı tercih ettikleri söylenebilir. Öğretmenlik mesleği ve alan seçimine yönelik içsel nedenlerin ise cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Kadın katılımcıların hem öğretmenlik hem de öğrenim gördükleri programı tercih etmede erkek katılımcılara göre içsel nedenlerin daha çok etkisinde kaldıkları görülmektedir. Bu durum öğretmenlik mesleğinin kadın katılımcılar tarafından daha çok benimsendiği şeklinde değerlendirilebilir. Bu sonuç konuya ilişkin yapılan

pek çok çalışmadaki (Acat ve Yenilmez, 2004; Çermik, Doğan ve Şahin, 2010; Dağ, 2010; Manuel ve Hughes, 2006; Övet, 2006; Özbek, 2007; Özsoy vd., 2010) kadın katılımcıların erkeklere göre daha içsel nedenlerle mesleğe yöneldikleri, daha idealist oldukları sonuçlarıyla tutarlılık göstermektedir. Korkut-Owen vd.'nin (2012) yaptığı çalışmada alan seçiminde bölümün iyi kazanç getirici işler sağlaması erkek katılımcılar için kadın katılımcılara göre daha önemli görüldüğü belirlenmiştir. Ayrıca, öğretmenlik mesleği tercihinde kadın veya erkek olmanın bir fark oluşturmadığı çalışmalar da bulunmaktadır (Chuan, 2013; Buldur ve Bursal, 2015; Bursal ve Buldur 2013; Hacıömeroğlu ve Şahin-Taşkın, 2010; Kılcan, Keçe, Çepni ve Kılınç, 2014; Manuel ve Hughes, 2006; Sharif vd., 2014). Ancak, neredeyse öğretmenlik programlarının tamamında kadın öğretmen adaylarının sayıca fazla olması cinsiyetin önemli bir etken olduğu savını destekler niteliktedir.

Araştırmada öğretmenlik mesleğine yönelmede içsel seçim nedenlerinin öğretmenlik alanlarına göre farklılaşmadığı, farklı programlarda öğrenim görmekte olan öğrencilerin benzer nedenlerin etkisiyle tercihte buldukları söylenebilir. Ortalamalar açısından bakıldığında ilk sırada SBÖ, TRÖ, GSB, programındaki öğrenciler gelirken, OÖÖ, YDB ve PDR programındaki öğrencilerin sıralamada en sonlarda yer aldıkları görülmektedir. Övet'in, (2006) sınıf öğretmenliği, matematik öğretmenliği, fen bilgisi öğretmenliği ve bilgisayar teknolojileri öğretmenliği bölümlerinde okuyan öğretmen adaylarıyla yaptığı çalışmada meslek tercih nedenlerinin program türüne göre anlamlı farklılık göstermediği görülmüştür.

Dışsal meslek seçim nedenlerine bakıldığında uygun çalışma saatleri, iş güvencesinin olması, serbest çalışma imkânı gibi dışsal nedenlerinin bazı programlara göre farklılaştığı belirlenmiştir. Araştırma kapsamındaki programlara bakıldığında PDR, İMÖ ve OÖÖ öğrenim gören öğrencilerin dışsal meslek seçim nedenlerinin daha çok etkisinde kaldıkları söylenebilir. SBÖ öğrencileri ise araştırma grubu içerisinde dışsal nedenlerden en az etkilenen grup olduğu görülmektedir. Son birkaç yılın atama oranlarına bakıldığında, adı geçen bölümlerle atama oranları arasında doğru orantı olduğu görülmektedir (MEB, 2015). Diğer öğretmenlik alanlarına göre atanma oranlarının yüksekliği, farklı ve özel kurumlarda iş bulabilme olasılığı, okul dışındaki zamanlarda özel ders için talep edilen bir alan olması gibi ekonomik kaygılardan oluşan etkenlerin bu grupları daha tercih edilebilir yaptığı söylenebilir. Aksu'nun (2015) yaptığı çalışmada öğretmen adaylarının istihdamını yeterli bulmaya ilişkin sonuçlarına bakıldığında % 59.35'lik yeterli bulan grup içinde ilk sırada TRÖ, İMÖ ve OÖÖ öğrencileri yer alırken, yeterli bulmayan grup içinde SBÖ öğrencileri diğer gruplardan daha ön sırada yer almaktadır. PDR grubundaki öğrenciler ise istihdam alanının oldukça geniş olduğunu belirtmişlerdir.

Öğretmenlik mesleği seçiminde öncelik taşıyan içsel meslek seçim nedenlerinin programlara göre farklılaşmasında PDR programındaki öğrencilerin içsel meslek seçiminde en son, dışsal meslek seçiminde ilk sırada yer alması mesleğin iş güvencesinin daha yüksek olmasının etkisi olmakla birlikte, içsel yönelimlerinin düşük olması kendilerini öğretmen olarak algılamalarıyla ilgili tartışmalarla ilişkili olabilir.

Araştırmada katılımcıların alana dönük tercih nedenlerinin etkisine programlara göre bakıldığında, içsel alan seçim nedenleri farklılaşırken dışsal alan seçim nedenlerinin farklılaşmayıp benzerlik gösterdiği görülmektedir. İçsel alan seçim nedenlerinin farklılaşmasında GSB, SBÖ, YDB'de okuyan öğrencilerin içsel alan nedenlerinin etkisinde daha çok kaldıkları söylenebilir. Bu program türleri içinde GSB'nin özel yetenek sınavları ile öğrenci alıyor olması bu etkiyi kuvvetlendirmektedir. YDB programındaki öğrenciler ise dil puan tercihi yaparak gelmeleri baştan alan odaklı hareket etme sonuçlarını kuvvetlendirmektedir. SBÖ programında okuyan öğrencilerin içsel alan seçimlerinde de yüksek ortalamalarla ilk sırada olması öğretmenlik giriş puanı açısından Türkçe-Sosyal (TS) (ÖSYM, 2015) alanında ve düşük puanla alıyor olması bu gruptaki öğrencilerin önündeki tek güçlü tercih olması açısından SBÖ öğrencilerini farklılaştırıyor olabilir. Özbek, Kahyaoğlu ve Özgen'in (2007) yaptığı çalışmada SBÖ öğrencileri 'öğretmenliği zorunlu olmazsam yapmam, öğretmenlik, idealimdeki meslektir, öğretmenlik zevkli bir meslektir' maddeleriyle ilgili en yüksek ortalamaya sahip olarak diğer bölümlerden farklılaşmaktadır.

Sonuç olarak öğretmen adayları öğretmenlik mesleği tercihlerinde içsel motivasyon kaynaklarına göre hareket etmekle birlikte dışsal motivasyon kaynakları da tercihlerinde etkili olmaktadır. Bu durumun hizmet öncesi ve hizmet içi öğretmen eğitimi politikalarının belirlenmesi

ve uygulanmasında dikkate alınması önerilebilir. Bu çerçevede öğretmen seçimi ve atamalarında içsel motivasyon önemli bir gösterge olmakla birlikte, içsel motivasyonun sürekliliğini sağlamak açısından dışsal motivasyonun da göz önüne alınması önerilebilir. Ayrıca bu sonuçlar eğitim politikalarını belirleyen ve uygulayanların farkındalıklarının geliştirilmesinde kullanılabilir.

KAYNAKÇA

- Acat, M. B. ve Yenilmez, K. (2004). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon düzeyleri. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12, 126-140.
- Akbaba, S. (2006). Eğitimde motivasyon. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 343-361.
- Aksu, H. H. (2015). Eğitim fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin bölümleri hakkındaki görüşleri: Giresun Üniversitesi örneği. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(1), 299-316.
- Aktürk, A. O. (2012). Öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutumlarının öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenlerine ve akademik başarılarına göre incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(3), 283-297.
- Atav, E. ve Altunoğlu, B. D. (2013). Meslek ve alan seçiminde motivasyon ölçeğinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(2), 58-70.
- Bastick, T. (2000). Why teacher trainees choose the teaching profession? Comparing trainees in metropolitan and developing countries. *International Review of Education*, 46(3/4), 343-349.
- Bishay, A. (1996). Teacher motivation and job satisfaction: A study employing the experience sampling method. *Journal of Undergraduate Sciences*, 3, 147-154.
- Boz, Y. ve Boz, N. (2008). Kimya ve matematik öğretmen adaylarının öğretmen olma nedenleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(1), 137-144.
- Bozdoğan, A. E., Aydın, D. ve Yıldırım, K. (2007). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 83-97.
- Buldur, S. ve Bursal, M. (2015). Fen bilgisi öğretmen adaylarının meslek tercih nedenlerinin etki düzeyleri ve mesleki geleceklerine yönelik beklentileri. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 9(1), 81-107.
- Bursal, M. ve Buldur, S. (2013). Fen bilgisi öğretmen adayları için öğretmenlik tercih nedenlerini derecelendirme ve geleceğe yönelik beklentiler ölçekleri geliştirme çalışması. *Turkish Journal of Teacher Education*, 2(1), 47-64.
- Çermik, H., Dogan, B. ve Sahin, A. (2010). Sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih sebepleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(2), 201-212.
- Çetin, B. (2012). İlköğretim öğretmen adaylarının profillerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *İlköğretim Online*, 11(3), 596-610.
- Chuan, C. L. (2013). Pre-service teachers' motivation for choosing teaching as a career. *Jurnal Penyelidikan IPG KBL*, 11, 1-18.
- Dağ, E. (2010). *Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile öğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde etkili olan faktörler arasındaki ilişki. (İzmir ili örneği)*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Deci, E. & Ryan, R. (1985). Intrinsic motivation and self-determination in human behavior. New York, NY: Plenum Press.
- Doğan, M.C. (2003). *Türkiye'de öğretmenlik mesleğinin sorunları ve öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin görüşleri*. İstanbul: Burak Yayınları.
- Ekici, F.Y. (2015). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi örneği). *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(35), 658-665.
- Ercan, L. (2003). Motivasyon. Leyla Küçükahmet (Ed.), *Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Gerrig, R.J & Zimbardo, P.G. (2012). *Psikoloji ve Yaşam*. (Çev. G. Sart). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Gürbüz, H. ve Kışoğlu, M. (2007). Tezsiz yüksek lisans programına devam eden fen-edebiyat ve eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları (Atatürk Üniversitesi Örneği). *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 71-83.
- Gürbüz, H. ve Sülün, A. (2004). Türkiye'de biyoloji öğretmenleri ve biyoloji öğretmen adaylarının nitelikleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 161, 193-199.
- Gürbüztürk, O. ve Genç, S. Z. (2004). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin görüşleri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(7), 47-62.

- Hellsten, L. A. M. & Prytula, M. P. (2011). Why teaching? Motivations influencing beginning teachers' choice of profession and teaching practice. *Research in Higher Education Journal*, 13, 1-19.
- Hacıömeroğlu, G. ve Şahin Taşkın, Ç. (2010). Fen bilgisi öğretmenliği ve ortaöğretim fen ve matematik alanları eğitimi bölümü öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 77-90.
- Hotaman, D. (2011). Eğitim fakülteleri kendi öğrencilerini seçebilir mi. *Kuramsal Eğitim Bilim*, 4(1), 126-136.
- Karadağ, R. (2012). Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ve öğretmenlik mesleğini tercih nedenleri. *NWSA: Humanities*, 7(2), 44-66.
- Karasar, N. (2002). Bilimsel araştırma yöntemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kılcan, B., Keçe, M., Çepni, O. ve Kılınç, A. Ç. (2014). Prospective teachers' reasons for choosing teaching as a profession. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(1), 69-80.
- Kızıltaş, E., Halmatov, M. ve Sarıçam, H. (2012). Okul öncesi öğretmenliği öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (1)23, 173-189.
- Kılcan, B., Keçe, M., Çepni, O. ve Kılınç, A. Ç. (2014). Prospective teachers' reasons for choosing teaching as a profession. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, (22)1, 69-80.
- Kocabaş, A. (2000). Buca eğitim fakültesi örneğinde sınıf öğretmeni adaylarının profili. *II. Ulusal Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu*. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Korkut-Owen, F., Kepir, D. D., Özdemir, S., Özlem, U. ve Yılmaz, O. (2012). Üniversite öğrencilerinin bölüm seçme nedenleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(3), 135-151.
- Kuzgun, Y. (2000). *Meslek danışmanlığı* (2. Baskı). Ankara: Doğu Matbaacılık.
- MEB. (2015). 2015 Eylül ayı MEB öğretmen atama kontenjanları açıklandı. <http://www.mebpersonel.com/ogretmen-atamaları/2015-eylul-ayi-meb-ogretmen-atama-kontenjanlari-aciklandi-h178499.html>. Erişim tarihi: 20.02.2016.
- Manuel, J. & Hughes, J. (2006). It has always been my dream: Exploring pre-service teachers' motivations for choosing to teach. *Teacher Development*, 10(01), 5-24.
- Martinez-Pons, M. (1990). *Test of a three-factor model of teacher commitment*. Paper presented at the annual conference of the New England Research Organization, Maine. <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED328546.pdf>. Erişim tarihi: 04.05.2016.
- Mayr, J. (1998). Motive für die studien- und berufswahl. *fragebögen zur erkundung des lehrens und lernens an der pädagogischen akademie*. Eine Materialsammlung. Pädagogische Akademie der Diözese Linz.
- Övet, O. (2006). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde etkili olan faktörlerin belirlenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Özbek, R. (2007). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde kişisel, ekonomik ve sosyal faktörlerin etkililik derecesine ilişkin algıları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 145-159.
- Özbek, R., Kahyaoglu, M. ve Özgen, N. (2007). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 221-232.
- Özder, H., Konedralı, G. ve Zeki, C. P. (2010). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 16(2), 253-275.
- Özsoy, G., Özsoy, S., Özkara, Y. ve Memiş, A. D. (2010). Factors affecting pre-service teachers' choice of teaching as a profession. *Elementary Education Online*, 9(3), 910-921.
- Papanastasiou, C. & Papanastasiou, E. (1998). What influences students to choose the elementary education major: The case of Cyprus. *Mediterranean Journal of Educational Studies*, 3, 35-45.
- Richardson, P. W. & Watt, H. M. (2006). Who chooses teaching and why? Profiling characteristics and motivations across three Australian universities. *Asia Pacific Journal of Teacher Education*, 34(1), 27-56.
- Saban, A. (2003). A Turkish profile of prospective elementary school teachers and their views of teaching. *Teaching and Teacher Education*, 19(8), 829-846.
- Sağlam, Ç. A. (2008). Müzik öğretmenliği bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 59-69.
- Sharif, T., Hossan, C. G. & McMinn, M. (2014). Motivation and determination of intention to become teacher: A case of B. Ed. students in UAE. *International Journal of Business and Management*, 9(5), 60-73.
- Sinclair, C. (2008). Initial and changing student teacher motivation and commitment to teaching. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 36(2), 79-104.
- Sinclair, C., Dowson, M. & McInerney, D. (2006). Motivations to teach: Psychometric perspectives across the first semester of teacher education. *The Teachers College Record*, 108(6), 1132-1154.

- Şara, P. ve Kocabaş, A. (2012). Sınıf öğretmeni adaylarının sınıf öğretmenliğini tercih nedenleri ve aldıkları eğitimle ilgili görüşleri. *Turkish International Journal of Special Education and Guidance & Counseling*, 1(2), 8-17.
- Taş, M. Y. (2012). Demirci eğitim fakültesi sosyal bilgiler öğretmenliği adaylarının profili ve sosyal bilgiler öğretmenliğini tercih etme nedenlerinin değerlendirilmesi. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 64-76.
- Tataroğlu, B., Özgen, K. ve Alkan, H. (2011). Matematik öğretmen adaylarının öğretmenliği tercih nedenleri ve beklentileri. In *2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications* (pp. 27-29).
- Ubuz, B. ve Sarı, S. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(2), 113-119
- Uyulgan M. Arzu. ve Akkuzu, N. (2014). An overview of student teachers' academic intrinsic motivation. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 14(1), 24-32.
- Üstün, E., Erkan, S. ve Akman, B. (2004). Türkiye'de okulöncesi öğretmenliği öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 129-136.
- OECD. (2005). Teachers matter: Attracting, developing and retaining effective teachers. OECD Publishing, Paris. <https://www.oecd.org/edu/school/34990905.pdf>. Erişim tarihi: 28.04.2016.
- ÖSYM. (2015). *Merkezi Yerleştirme ile Öğrenci Alan Yükseköğretim Lisans Programları*. <http://www.osym.gov.tr/belge/1-23560/2015-osys-yuksekogretim-programlari-ve-kontenjanlari-ki.html>. Erişim tarihi: 21.03.2016.
- Yazıcı, H. (2009). Motivasyon. Özbay Y. ve S. Erkan (Ed.), *Eğitim Psikolojisi*. Pegem Akademi.
- Yazıcı, H. (2009a). Öğretmenlik mesleği, motivasyon kaynakları ve temel tutumlar: Kuramsal bir bakış. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(1), 33-46.
- Yılmaz, N. ve Doğan, N. (2015). İlköğretim matematik öğretmen adaylarının meslek tercihlerini etkileyen faktörler: Hacettepe Üniversitesi Örneği. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 405-421.
- Yong, B. C. S. (1995). Teacher trainees' motives for entering into a teaching career in Brunei Darussalam. *Teaching and Teacher education*, 11(3), 275-280.
- Yüksel-Şahin, F. ve Hotaman, D. (2009). Vocational guidance aid in the orientation to teaching profession and teacher education. *European Journal of Social Sciences*, 10(1), 25-35.